

FAVh048

Kostým, maska a výprava v kinematografii

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph.D.

11. 4. 2023

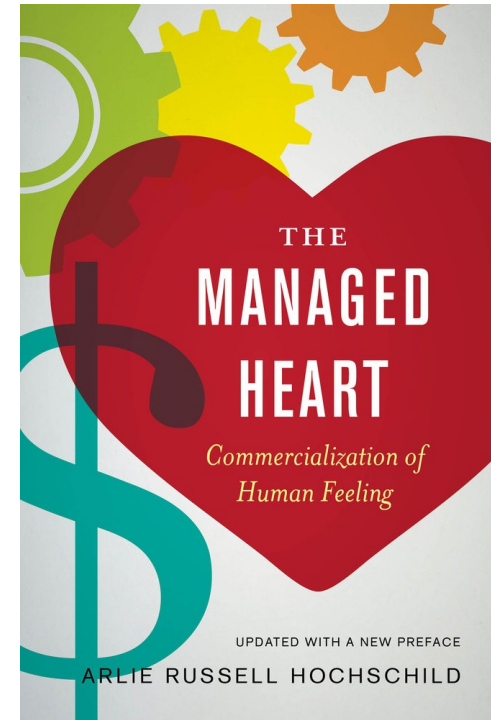
JS 2023

Produkční kultura kostýmních výtvarníků

- Miranda J. Banks: Gender-Below-the-Line. Defining Feminist Production Studies
- Spadají do **below-the-line profesí** (technické či řemeslné, postupně se jednotlivci zlepšují díky rostoucí praxi, zkušenostem a výzvám; kameramané, střihači, scénografové, maskéři, kostýmní výtvarníci, pomocníci či asistenti. Mzda je standardizovaná podle sazebníku vyjednaném odbory, není individualizovaná).
- **X above the line profese** jsou ty spojené s kreativní činností, pojí se s nimi charakteristiky jako invenční, umělecké, fantazijní (případně manažerská); tvůrci symbolických významů v díle >> producenti režiséři, scenáristé a herci. Jejich mzda se individuálně vyjednává dílo od díla

Kostýmní výtvarníci

- Profese genderovaná jako ženská (péče, cit pro detail, podřízení se vyšší vizi, neviditelnost, „jehla a nit“)
- Navzdory paradoxním momentům nediegetické viditelnosti hlavním úkolem kostýmu zůstává nevyčnít a podřít se příběhu >> to samé platí i pro kostýmní výtvarníky
- Koncept **emocionální práce** (emotional labor) Arlie Hochschild
 - „Emocionální práce spočívá na vykonávání pečujících dovedností (empatie) a na schopnosti řídit a usměrňovat emoce, jak vlastní, tak i pocity ostatních. Jde o nezbytnou schopnost k výkonu povolání ve službách a pečovatelských zařízeních (zdravotnictví, sociální služby), tedy v odvětvích, kterým ženy dominují.“

Kostýmní X Módní design

- Jiný pohled na napětí mezi těmito dvěma sférami
- Kompletace a úprava již existujících kostýmů X vytvoření jedinečné a unikátní tvůrčí vize
- Podřízení se potřebám fikčního světa X nadřazenost vlastní tvorby
-
- „... [k]ostým souvisí s fikční postavou a móda se samotným oblečením. Kostým je vytvořený tak, aby byl nošený a snímaný ve dvojrozměrném světě, a působil tak, jakoby jej fikční postava skutečně mohla nosit. I když je vyrobený z látky, není to jen oblečení. Musí zprostředkovat informace o příběhu, a dát tvar a formu postavám. Oproti tomu móda je zboží, vyrobené za účelem, aby samo o sobě dovedlo zaujmout; móda existuje v trojrozměrném světě. ... Kostým je oblečení definující postavu, naopak móda bere postavu, aby lépe definovala oblečení.“

MUNI ARTS

L8 – Čtení

BELL, Melanie. *Movie Workers. The Women Who Made British Cinema.* Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press, 2021, s. 1–16, 145–167.

<https://learningonscreen.ac.uk/women-swork/>

Kostýmní department – britský případ, 60. roky

- Dekáda přinášející **výrazné strukturní, organizační, technologické a společenské změny**
- Pokles návštěvnosti v kinech, silná konkurence televize, mezinárodní úspěchy (*James Bond*) a koprodukce >> audiovizuální průmysl jako **nestabilní pracovní prostředí**
- Profese kostýmní návrhářky/kostymérky začíná být v 50. letech viditelnější ve specializovaném tisku, často rámovaná jako „housewife of the studios“
- **Emocionální rozměr profese (komunikace s herci), na úkor fyzického**
- Různé podoby a potřeby profese: schopnost organizovat velké koprodukční natáčení (plánování v předstihu VS schopnost řešit problémy spontánně, šetření nákladů) >> **koncept kreativity jako vynalézavosti** (in L4_NIELSEN, Elizabeth)

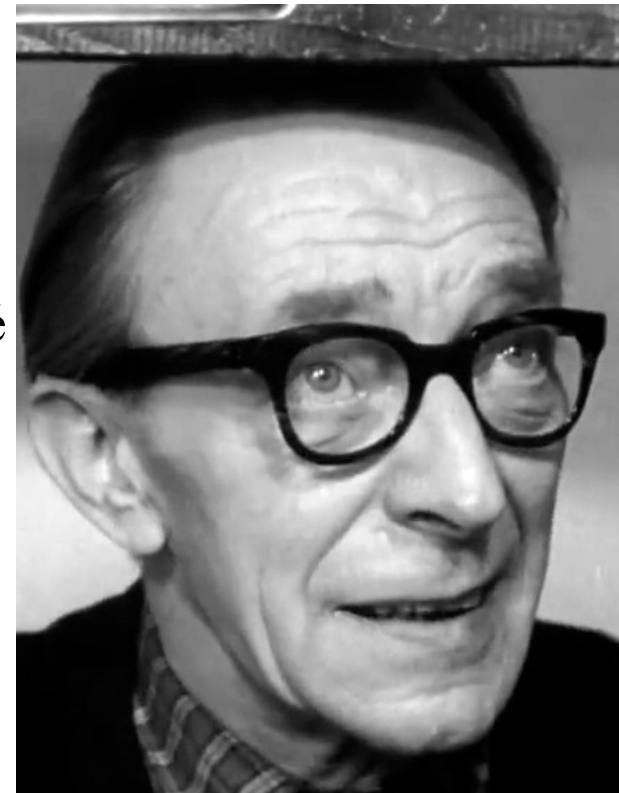
Maskérský department – prosazování žen

- Tradičně maskulinní obor (muži jako holiči a vlásenkáři) X v současnosti ženy tvoří až 85% této profese
- Muži jako vedoucí departmentů, ženy jako asistentky a kadeřnice; tradičně silnější ve sféře komerční spotřební kosmetiky
- V britském prostředí malá, ale viditelná profese
- Do sebe uzavřený svět, který není připravený pojmout příliv nových pracovnic z televizního prostředí (pouze asistentské pozice)
- Několika osobnostem se díky rodinným vazbám a osobnímu nasazení povedlo prosadit a pracovat na významných filmových projektech (Connie Reeve, Linda de Vetta)

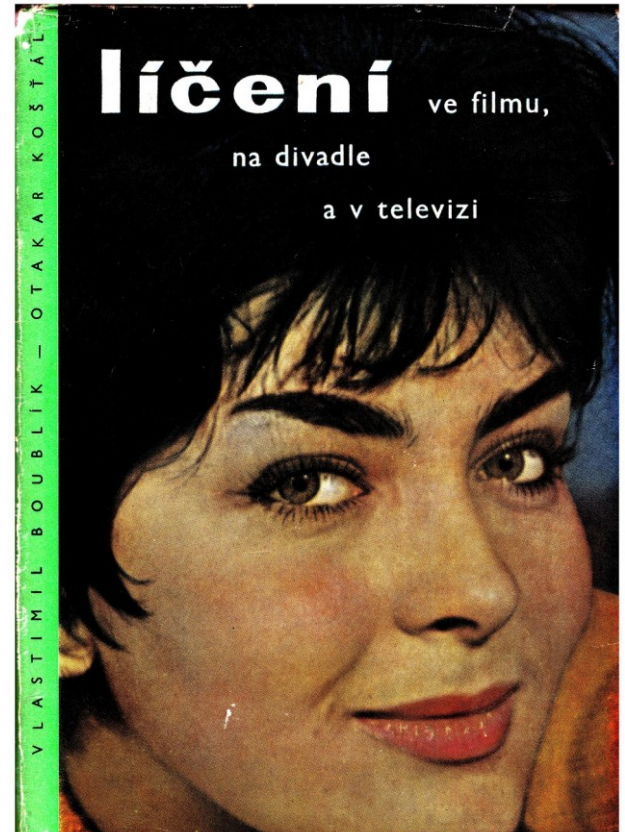
Maskéři v české kinematografii

- Ani jedna z profesí není příliš reflektovaná v domácím specializovaném tisku
- Profese maskéra tradičně vnímaná jako mužská
- „Mezi jemnými pachy zde sídlí drsný muž, neochvějný bojovník za práva utlačovaných, za které však odjakživa počítá pouze sebe a svou kastu. Muž, který svým uměním a líčidly nahradí světlo a stín. Muž, v jehož ruce je moc podtrhnout nebo zničit ženskou krásu. Muž, který z mladíka dovede udělat starce, byť i jen vnějškově a na čas.“
- Gustav Hrdlička (1908–1969)
- Rodinná tradice, působil i v zahraničí (Rakousko, Itálie); po válce jedna z důležitých postav oboru

Maskéři v poválečné zestátněné kinematografii

- Snaha vybudovat department na základě zahraniční praxe (SSSR, USA)
- V hierarchii výrobních složek patří mezi sedm nejvyšších štábových profesí
- Vydávají interní doporučení pro herce stran péče o pleť, kosmetických zásad a zdravého životního stylu
- Ve druhé polovině 50. a v průběhu 60.let se toto specializované know how dostává na veřejnost

Dermacol

- 1966 – založení značky dekorativní kosmetiky Dermacol (Ústav lékařské kosmetiky + FSB)
- Uvnitř barrandovských struktur působí až do roku 1991
- Exportní produkty, značka spotřební kosmetiky
- Tváří firmy Olga Knoblochová

